

Sygn. akt I Ca 501/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Joanna Składowska

Protokolant : Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2022 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa E. P.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) Zarządowi (...) w B.

o ochronę naturalnego środowiska człowieka

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 7 października 2022 roku, sygnatura akt I C 823/20

uchyla zaskarżony wyrok w punktach 2, 3 i 4 i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łasku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 501/22

UZASADNIENIE

W pozwie z 7 grudnia 2020 r. powódka E. P. wniosła

o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - (...) Zarządu (...)

w B.:

- 10 000 złotych z tytułu częściowego odszkodowania za utratę wartości nieruchomości

z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 6 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty,

- 5 000 złotych z tytułu częściowego odszkodowania w związku z koniecznością rewitalizacji akustycznej nieruchomości z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 6 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości

i o zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W dniu 2 września 2022 r. powódka otrzymała pouczenie, że jeżeli w terminie 14 dni nie zgłosi sprzeciwu, sąd wyda wyrok na posiedzeniu niejawnym.

Zaskarżonym wyrokiem z 7 października 2022 r., wydanym na posiedzeniu niejawnym w trybie art.148¹ par.1 k.p.c., pod sygn. akt I C 823/20, Sąd Rejonowy w Łasku zasądził od pozwanego na rzecz powódki 10 000 złotych z odsetkami

ustawowymi za opóźnienie od 6 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty (pkt 1) oraz kosztami procesu w wysokości 700 złotych (pkt 3), oddalając powództwo w pozostałej części (pkt 2) oraz nakazując pobrać na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Łasku z tytułu zwrotu wydatków:

- od pozwanego 1 986 złotych,
- od powódki 993 złotych (pkt 4).

W dniu 7 października 2022 r. powódka złożyła pismo z modyfikacją powództwa, które sędzia referent otrzymał po wydaniu orzeczenia.

Powódka wniosła apelację od wyroku Sądu Rejonowego, zaskarżając orzeczenie w części, tj.:

- w pkt 2. w całości w zakresie oddalenia roszczenia powódki ponad kwotę 10 000 złotych oraz oddalenia roszczenia o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 6 grudnia 2016 r. do dnia 6 grudnia 2018 r.,
- w pkt 3 i w pkt 4 lit b w całości.

Skarżąca zarzuciła naruszenie:

- a) art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 205³ k.p.c. oraz art. 148¹ k.p.c., poprzez ograniczenie stronie prawa do obrony swoich praw i rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, pomimo iż wnioski dowodowe strony oraz nie doręczenie stronie odpowiedzi na pozew stały w sprzeczności z możliwością rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym;
- b) art. 321 k.p.c. w zw. z art. 193 k.p.c., poprzez nieuzasadnione przyjęcie, iż orzeczenie zgodnie z opinią biegłego sądowego stanowiłoby o wykroczeniu poza zakres żądania, w sytuacji kiedy strona powodowa złożyła modyfikację powództwa przed wydaniem wyroku, a jednocześnie już w pozwie wskazywała na zakres roszczenia odszkodowawczego określając je na kwotę wyższą od wskazanej jako wartość przedmiotu sporu;
- c) art. 193 k.p.c. i pominięcie dokonanego zgodnie z wymogami prawnymi oraz dopuszczalnego rozszerzenia powództwa i w efekcie nie orzeczenie zgodnie ze zgłoszonym żądaniem;
- d) art. 129 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska w zw. z art. 321 § 1 k.p.c., poprzez nieprawidłowe przyjęcie, iż powódka nie wniosła o zasądzenie kwoty ustalonej w opinii biegłej sądowej, podczas gdy powódka już w pozwie określała swoje roszczenie na kwotę 100 000 złotych, a dodatkowo dokonała zmiany przedmiotowej powództwa, co skutkowało winno uwzględnieniem żądania w całości;
- e) naruszenie art. 481 k.c. i art. 455 k.c., poprzez dokonanie jego błędnej wykładni w zakresie daty, od której winny być naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie, i przyjęcie, iż pozwany pozostawał w opóźnieniu dopiero z chwilą wezwania go do zapłaty odszkodowania, podczas gdy pozwany winien podjąć działania zmierzające do wypłaty odszkodowania bądź wykupu nieruchomości już w dacie wejścia w życie uchwały, a zatem nie było uzasadnienia dla przyjmowania, iż termin, od którego rozpoczynał się bieg wymagalności świadczeń 6 grudnia 2018r., a nie jak ustala to w tym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w Łasku od dnia 6 grudnia 2016.

Wskazując na powyższe zarzuty wnoszę o:

1. uchylenie wyroku z uwagi na nieważność postępowania i zniesienie postępowania;
2. ewentualnie zmianę wyroku w zakresie zaskarżenia poprzez:

- uwzględnienie powództwa o odszkodowanie i zasądzenie w pkt 1. wyroku kwoty 26 800 złotych w miejsce kwoty 10 000 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 6 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty,

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu.

Pozwany domagał się oddalenia apelacji na koszt powódki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie w zakresie żądania uchylecia wyroku z uwagi na nieważność postępowania.

Przyczyny nieważności postępowania wymienione zostały enumeratywnie w art. 379 k.p.c. i stanowią bezwzględną przyczynę odwoławczą, skutkującą uchyleciem zaskarżonego orzeczenia, niezależnie od ewentualnego wpływu naruszenia na jego treść. Przepis art. 379 pkt 5 k.p.c. przewiduje zaś, że nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw.

W judykaturze przyjmuje się, że ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy.

Przesłanka przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wtedy, gdy rzeczywiście, na skutek naruszenia przepisów przez sąd, strona nie brała udziału w postępowaniu sądowym lub

w istotnej jego części albo też w sytuacji pozbawienia jej możliwości podejmowania czynności procesowych, zmierzających do ochrony jej sfery prawnej.

Nie budzi wątpliwości w orzecznictwie, że do nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie obu stron procesu możliwości obrony ich praw prowadzi wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, pomimo niezastnienia ku temu ustawowych przesłanek określonych w art. 148¹ k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 30 września 2020 r., I CZ 26/20, LEX nr 3082399).

Redakcja przepisu art. 148¹ k.p.c. wskazuje na pewien zakres dyskrecjonalności sądu, jeśli chodzi o ocenę zasadności odstąpienia od zasady, jaką jest rozpoznanie sprawy na rozprawie. Poza uznaniem powództwa, kompetencja do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym istnieje wówczas, gdy przeprowadzenie rozprawy w ocenie sądu nie jest konieczne. Powszechnie jednak w judykaturze i doktrynie prawa cywilnego procesowego przyjmuje się, że brak konieczności rozpoznania sprawy na rozprawie zaistnieje jedynie wówczas, gdy zaniechanie to nie spowoduje naruszenia praw strony do udziału

w postępowaniu. Minimalną przesłanką pominięcia rozprawy jest więc zapewnienie stronom możliwości zapoznania się z całokształtem materiału procesowego, w tym ze stanowiskiem strony przeciwnej będącym repliką w stosunku do pozwu, twierdzeń, czy też zarzutów, zwłaszcza jeśli replika ta odnosi się merytorycznie do argumentacji strony. Ponadto, zgodnie z § 3 powołanego artykułu, rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych utrwaliło się już stanowisko, że powołanie w pozwie terminu „rozprawa” we wnioskach innych niż żądanie przeprowadzenia rozprawy sformułowane explicite, stanowi dorozumiany wniosek

o przeprowadzenie rozprawy. Ponadto, w przypadku zawarcia w treści pozwu wniosków dowodowych, których przeprowadzenie może nastąpić wyłącznie na rozprawie, zasadne jest przyjęcie, że powód występuje jednocześnie o przeprowadzenie rozprawy. W innym przypadku żądane dowody nie mogłyby bowiem w ogóle zostać przeprowadzone (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 września 2020 r., I CZ 26/20 oraz z dnia 18 maja

2022 r. III CZ 151/22, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2021 r., (...) 1/21, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 maja 2022 r., III AUa 1376/20, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 marca 2021 r., VI ACa 801/20 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 maja 2019 r., I ACa 102/19).

W sprawie przedmiotowej powódka w pozwie wniosła o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powódki (de facto stron z ograniczeniem do przesłuchania powódki). Wniosek ten nie został zrealizowany, ani też rozpoznany (w szczególności Sąd nie podjął decyzji o jego pominięciu, o której zawiadomiłby strony), a dotyczył okoliczności faktycznych związanych z roszczeniem o zwrot kosztów rewitalizacji autystycznej, które zostało oddalone. Ponadto, przed wydaniem wyroku, powódka nie otrzymała odpisu odpowiedzi na pozew, w której pozwany domagał się oddalenia powództwa i przedstawił argumentację, która jego zdaniem taką decyzję uzasadniała. Nie miała zatem możliwości ustosunkowania się do stanowiska strony przeciwnej.

W świetle przedstawionych okoliczności nie może budzić żadnych wątpliwości, że w sprawie nie było podstaw do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym, a brak przeprowadzenia rozprawy spowodował, że powódka nie miała możliwości obrony swych praw.

W tych warunkach Sąd Okręgowy zobligowany był - na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. - uchylić wyrok w zaskarżonej części, tj. punktach 2, 3 i 4 i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łasku, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c.

Wobec takiego rozstrzygnięcia bezprzedmiotowe było natomiast odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji i zmiana orzeczenia w kierunku postulowanym przez skarżącą.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w uchylonym zakresie Sąd Rejonowy wyznaczy rozprawę, na której podejmie decyzję w przedmiocie wniosku dowodowego zawartego w pkt 5 pozwu, umożliwi powódce ustosunkowanie się do odpowiedzi na pozew i wyda ponownie orzeczenie, w którym rozstrzygnie o zasadności roszczenia z pkt 2. pozwu oraz roszczeń zgłoszonych w piśmie rozszerzającym powództwo z 7 października 2022 r., jak również orzeknie o kosztach postępowania, mając na względzie ostateczne rozstrzygnięcie.